

บทบาทในมหาวิทยาลัยบริการ : รับรองระบบงาน ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์

สมโภชน์ บุญสนิท

เขาวลัทธิ ล้อมรีน

ความเป็นมา

ปัจจุบันรัฐบาลประเทศต่าง ๆ ได้นำมาตรการกีดกันทางการค้าที่มีใช้ภาษี (Non-tariff measures) มาใช้มากขึ้นและรุนแรงขึ้น อาทิ มาตรการด้านสุขอนามัย คน สัตว์ พืช สภาวะแวดล้อม การกีดกันแรงงาน การปราบปรามยาเสพติด ตลอดจนการต่อต้านผู้ก่อการร้าย นอกจากนี้ประเทศผู้นำเข้าต่างก็ใช้วิธีการตรวจสอบที่แตกต่างกัน และ การใช้มาตรฐานการตรวจวัดโดยใช้หลักเกณฑ์ทางวิทยาศาสตร์ได้ ส่อแววมากขึ้นในระยะเวลาที่ผ่านมา

เมื่อการส่งออกของประเทศ ประสบปัญหาเกี่ยวกับการกีดกัน การนำเข้าหรือมาตรการของประเทศ คู่ค้า จำเป็นที่ภาครัฐและภาคเอกชน จะต้องร่วมกันแก้ไขปัญหา ติดตาม และปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ตลอดจนปรับสินค้าและคุณภาพให้ เป็นไปตามความต้องการของตลาด

- การปรับตัวของภาคเอกชน

ผู้ส่งออกไทยต้องยอมรับ สภาพความเป็นจริงในโลกการค้า ปัจจุบันที่มีการแข่งขันอย่างรุนแรง ผู้ผลิต/ผู้ส่งออกต้องปรับกระบวนการบริหารจัดการด้านธุรกิจใ

องค์กรให้ทันสมัย ต้องสร้างความแตกต่างของสินค้าเพื่อให้มีความหลากหลาย สร้างความโดดเด่นเหนือคู่แข่งและเป็นจุดขาย นอกจากนี้ยังต้องมีความตระหนักในเรื่องคุณภาพมาตรฐาน ซึ่งปัจจุบันกลายเป็นเงื่อนไขหนึ่งของความสำเร็จในธุรกิจส่งออกและต้องปรับกระบวนการผลิตโดยเน้นคุณภาพและมาตรฐานสินค้าทั้งที่เป็นตัวมาตรฐานสินค้าและมาตรฐานระบบ มีการนำเทคนิคการบริหารจัดการการผลิตใหม่ๆ มาปรับใช้ เช่น ISO 9000, ISO 14000, ISO 18000, HACCP เป็นต้น แนวคิดการบริหารจัดการในเรื่องมาตรฐานสินค้าในปัจจุบันก็ต้องทำเป็นระบบ ทั้งกระบวนการเพื่อให้ได้ผลผลิตที่ได้คุณภาพมาตรฐาน

- การปรับตัวของภาครัฐ

ในภาครัฐ มีหน่วยงานต่างๆ หลายหน่วยงานในสังกัดและในกำกับของกระทรวงต่างๆ อาทิ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงพาณิชย์ และกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ติดตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง แก้ไขปัญหา ให้ความช่วยเหลือภาคเอกชน และปรับ

เปลี่ยนกลยุทธ์เพื่อสนับสนุนการส่งออกของประเทศ

การปฏิรูประบบบริหารภาครัฐ ที่เริ่มเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2545 นี้ มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและการให้บริการ เพื่อฟื้นฟูประเทศให้พ้นวิกฤตเศรษฐกิจโดยเร็ว กรมวิทยาศาสตร์บริการซึ่งเป็นหน่วยงานที่ให้บริการด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จึงได้ปรับเปลี่ยนบทบาท หน้าที่และโครงสร้างขององค์กรให้สอดคล้องกับแนวทางปฏิรูปดังกล่าวโดยจัดตั้ง สำนักบริหารและรับรองห้องปฏิบัติการ เพื่อเป็นหน่วยงานหลักในการรับรองห้องปฏิบัติการทดสอบด้านฟิสิกส์ ด้านเคมี และด้านวิทยาศาสตร์ชีวภาพตามกฎหมายกระทรวง แบ่งส่วนราชการกรมวิทยาศาสตร์บริการ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พ.ศ. 2545 ข้อ 1 (1) “พัฒนาคุณภาพห้องปฏิบัติการ โดยการส่งเสริมสนับสนุนและดำเนินการรับรองระบบงานห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ด้านเคมี ด้านฟิสิกส์ และด้านวิทยาศาสตร์ชีวภาพตามมาตรฐานสากล เพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถห้องปฏิบัติการให้เป็นที่ยอมรับของนานาชาติประเทศ

ทำให้ผลิตผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ” การรับรองระบบงานห้องปฏิบัติการ การวิทยาศาสตร์

การรับรองระบบงาน (Accreditation) หมายถึง การยอมรับอย่างเป็นทางการว่าหน่วยรับรอง (Certification Body) มีความสามารถในการดำเนินการให้การรับรองกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งได้ ตัวอย่าง เช่น การรับรองระบบงานของหน่วยรับรองระบบคุณภาพ และการรับรองระบบงานห้องปฏิบัติการ เป็นต้น ดังนั้นการรับรองระบบงานห้องปฏิบัติการการวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นบทบาทใหม่ของกรมวิทยาศาสตร์บริการจึงหมายถึง การยอมรับอย่างเป็นทางการว่าห้องปฏิบัติการการวิทยาศาสตร์มีความสามารถในการดำเนินการทดสอบและออกรายงาน (Certificate) ในขอบข่ายที่ได้รับการรับรอง

การรับรองระบบงานห้องปฏิบัติการการวิทยาศาสตร์จะเป็นการพิสูจน์ให้ลูกค้าของห้องปฏิบัติการการวิทยาศาสตร์เห็นว่าห้องปฏิบัติการได้จัดองค์กร ขั้นตอนการดำเนินงาน และมีบุคลากรเป็นไปตามเกณฑ์สากลและผ่านการตรวจประเมินโดยผู้ตรวจประเมินอิสระที่มีความสามารถทางวิชาการ ได้รับการฝึกอบรมและมีประสบการณ์มาแล้ว ห้องปฏิบัติการการวิทยาศาสตร์ที่ได้รับการรับรองระบบงานแล้วจะมีขีดความสามารถในการบริการทดสอบให้ตรงตามความต้องการที่ตกลงกันไว้ได้อย่างมีระบบ ภายในขอบข่ายที่ระบุในใบรับรอง

ศักยภาพของกรมวิทยาศาสตร์ บริการกับการดำเนินการ

ด้วยการดำเนินงานมาอย่างยาวนานของกรมวิทยาศาสตร์บริการในฐานะห้องปฏิบัติการกลางทางด้านวิทยาศาสตร์ผนวกเข้ากับประสบการณ์ในการนำระบบคุณภาพตามมาตรฐานระบบงานห้องปฏิบัติการด้านการทดสอบมาใช้ ทำให้กรมวิทยาศาสตร์บริการมีพื้นฐานและศักยภาพในการรับรองระบบงานห้องปฏิบัติการการวิทยาศาสตร์ด้านเคมี ด้านฟิสิกส์และด้านวิทยาศาสตร์ชีวภาพ ในสาขาผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมต่างๆ 9 สาขา ได้แก่

1. อุตสาหกรรมอาหาร น้ำดื่ม น้ำใช้
2. อุตสาหกรรมยางพาราและผลิตภัณฑ์ยาง
3. อุตสาหกรรมยาและเคมีภัณฑ์
4. อุตสาหกรรมรองเท้าและเครื่องหนัง
5. อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์พลาสติก
6. อุตสาหกรรมเซรามิกและแก้ว
7. ด้านสิ่งแวดล้อม
8. อุตสาหกรรมปิโตรเคมี
9. อุตสาหกรรมการผลิตกระดาษและผลิตภัณฑ์กระดาษ

เพื่อให้สอดคล้องกับบทบาทใหม่ของกรมวิทยาศาสตร์บริการได้จัดโครงสร้างของสำนักบริหารและรับรองห้องปฏิบัติการ ให้มีกลุ่มงานต่างๆ 4 กลุ่ม รับผิดชอบภารกิจที่แตกต่างกันแต่ทำงานสอดคล้องและเสริมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

กลุ่มงานแรกได้แก่ **กลุ่มกำกับ**

ดูแลมาตรฐานห้องปฏิบัติการซึ่งทำหน้าที่รับผิดชอบการรับรองระบบงานห้องปฏิบัติการให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล โดยดำเนินการตรวจประเมินรับรองความสามารถห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อแสดงถึงศักยภาพและขีดความสามารถของห้องปฏิบัติการ และเพื่อให้ผลการทดสอบเป็นที่ยอมรับระดับระหว่างประเทศ

กลุ่มงานที่สองคือ **กลุ่มบริหารจัดการทดสอบความชำนาญ** จะทำงานสนับสนุนการตรวจประเมินรับรองความสามารถห้องปฏิบัติการของกลุ่มงานแรกโดยมีหน้าที่บริหารจัดการและจัดทำกิจกรรมทดสอบความชำนาญของห้องปฏิบัติการทดสอบตามมาตรฐานสากล ตลอดจนจัดทำเครือข่ายข้อมูลด้านการทดสอบความชำนาญเพื่อสร้างดัชนีชี้วัดในการประเมินความสามารถห้องปฏิบัติการ

ในการรับรองระบบงานห้องปฏิบัติการการวิทยาศาสตร์ ถือได้ว่าการตรวจประเมินเป็นหัวใจและเป็นขั้นตอนที่สำคัญ ความรู้ความสามารถและคุณสมบัติของบุคลากรด้านการตรวจประเมินจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง **กลุ่มส่งเสริมพัฒนาห้องปฏิบัติการ**ซึ่งเป็นกลุ่มงานที่สาม จะทำหน้าที่ด้านการขึ้นทะเบียนบุคลากรและหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนงานด้านการรับรองระบบงาน นอกจากนั้นกลุ่มงานนี้ยังทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ความรู้ข้อมูลเกี่ยวกับระบบ